

ตำบลจันดุม

อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ดูงานภายนอก เห็นงานภายใน
ปรับใช้ติดต่อ

สารบัญ

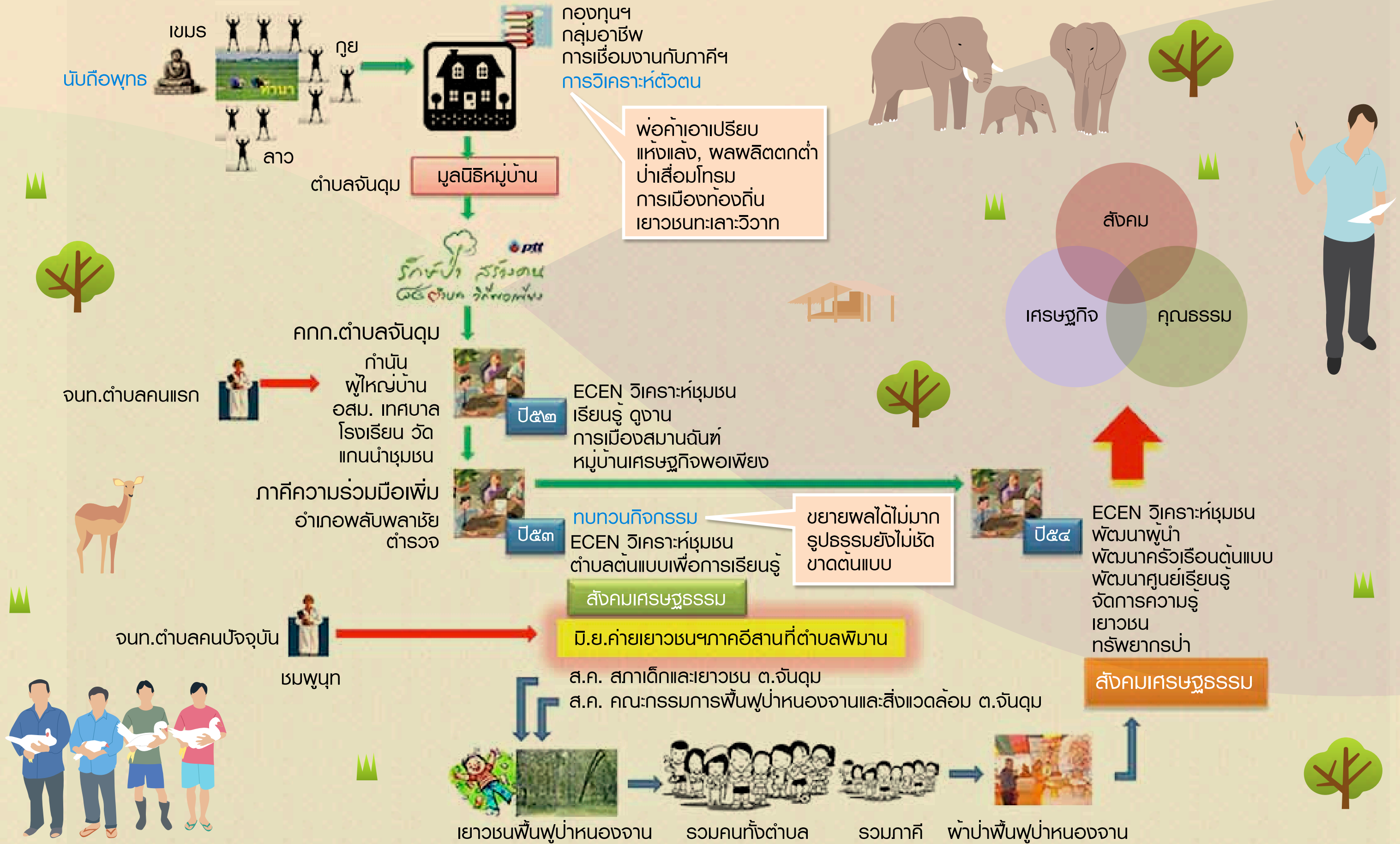
- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๒๒ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๕ กลไกการขับเคลื่อน
- ๓๔ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๔๒ แผนที่ความรู้
- ๔๔ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๘ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลจันดุม

“พออยู่พอกิน ไม่ก่อหนี้สิน ว่างอดอด
เสริมสร้างสำนึกสังคมคุณธรรม ลดละเลิกอบายมุข
รักสามัคคี สืบสานวิถีความไทในเกษตรแบบดั้งเดิม
มุ่งมั่นเรียนรู้พัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม
ให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน”

โมเดลจันดุม : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพ แวดล้อม

ตำบลจันคูน เป็น ๑ ใน ๕ ตำบล ของอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอพลับพลาชัยไปทางทิศใต้ประมาณ ๘ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๖๘,๕๘๐ ไร่ ประกอบด้วย ๑๘ หมู่บ้าน มีครัวเรือนประมาณ ๑,๘๑๘ ครัวเรือน ประชากรประมาณ ๑๐,๖๐๕ คน ผู้คนส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ บางส่วนย้ายที่ทำกินมาจากในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ มีกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในตำบล ๓ กลุ่มวัฒนธรรมคือ กลุ่มชาวไทยเขมร ไทยกูย (ส่วย) และไทยลาว ส่วนใหญ่ตั้งรกรากบริเวณใกล้แหล่งน้ำมาเกือบร้อยปี ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ โดยมีผลผลิตสำคัญคือข้าวหอมมะลิแดง ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้คนในชุมชน

ปัจจุบันมีการอพยพแรงงานออกไปทำงานตามเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ ต่างจังหวัด และบางส่วนไปทำงานที่ต่างประเทศ

ตำบลจันคูน นับเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ โดยมีป่าชุมชนหนองจาน ป่าชุมชนบ้านโคกเจริญและป่าชุมชนบ้านโคกชุม โดยป่าส่วนใหญ่มีไม้จำพวกไม้เต็งรัง มะค่า ประดู่ ตะเคียน และไม้สัก ชาวบ้านได้อาศัยใช้ประโยชน์จากป่า เช่น เลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด ไข่มดแดง ผัก และของป่า ในตำบลมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลุ่มน้ำตาเดียว ไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะกับการปลูกข้าว แต่ปัจจุบัน คินเกิดการเสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

ความเป็นมา

ตำบลจันชุม ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ๓ กลุ่ม ซึ่งมีพัฒนาการในการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน โดยทั้ง ๓ กลุ่ม จัดแบ่งตามการอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนถาวร ได้แก่ กลุ่มไทยเขมร กลุ่มไทยญาย และกลุ่มไทยลาว ซึ่งสามารถแบ่งเป็นช่วงเวลาในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๙๙

ยุคตั้งบ้านเรือน

ในอดีตตำบลจันดุม เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านป่าไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์ป่า ทำให้มีผู้คนจากพื้นที่อื่นอพยพมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ไทยกูย และไทยลาว ททยอพยพเข้ามาจับจองที่ทำกิน ถางป่าเพื่อบุกเบิกแปลงนา จนก่อตั้งเป็นหมู่บ้านต่างๆ ตามลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เมื่อมีกลุ่มคนเข้ามาจับจองที่ดินเพื่อทำกินเพิ่มขึ้น ส่วนราชการจึงได้มีการรังวัดและจัดสรรที่ดินให้ราษฎรโดยการออกใบจองให้ เพื่อให้ชาวบ้านได้จ่ายภาษีคอกหญ้าคืนรัฐบาล แม้จะมีการขยายพื้นที่และมีการจับจองที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยของชาวบ้านเพิ่มขึ้น แต่การตัดไม้ยังไม่มาก เนื่องจากอาศัยพื้นที่เพาะปลูกข้าวไร่ จึงยังไม่ได้บุกเบิกพื้นที่ป่าให้โล่งเตียนสำหรับเป็นที่นา

พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๕๑

ยุคพัฒนาตำบลจันดุม

เนื่องจากความลำบากในการดำรงชีวิต ชาวจันดุมจึงได้เริ่มมีการแลกเปลี่ยนสินค้า โดยการนำข้าวเปลือกเทียมเกวียนออกไปขายยังอำเภอปราสาท และมีการนำสัตว์เลี้ยง เช่น หมู ไก่ และควาย ออกไปพร้อมกับคณะเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินกลับมา

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๓ มีนายทุนเข้ามาติดต่อให้ตัดไม้เพื่อทำไม้หอมรถไฟ และยังมีการเผาถ่านขายให้กับโรงเลื่อย เป็นการทำลายพื้นที่ป่าอย่างรวดเร็วทั้งในพื้นที่ป่าสาธารณะ พื้นที่ป่าไร่ของตนเอง และผลที่ตามมาจากการตัดไม้คือเส้นทางการคมนาคมที่ได้จากการชักลากไม้ ช่วงเวลานี้เองทำให้ชาวบ้านเดินทางเพื่อออกไปค้าขายได้สะดวกยิ่งขึ้น ต่อมากรมทางหลวงชนบทร่วมกับพัฒนาการชุมชนได้ตัดถนนเข้ามายังหมู่บ้านแพงพวย การพัฒนาตำบลจันดุมเริ่มเข้าสู่กระบวนการพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาเรื่องความยากจน โดยพัฒนาการชุมชนร่วมกับชุมชนเข้ามาศึกษาและแก้ปัญหาเรื่องรายได้ด้วยการส่งเสริมอาชีพ เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา การปลูกผัก พร้อมกับส่งเสริมเรื่องอนามัยในครัวเรือนและการคุมกำเนิด ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่อนามัย

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เริ่มมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านแพงพวยเป็นครั้งแรก ทำให้ชาวบ้านได้รับข่าวสารเพิ่มขึ้นจากการดูโทรทัศน์และเริ่มมีการพัฒนาชุมชนในเรื่องอาชีพอย่างจริงจัง ได้แก่ กลุ่มสตรีทอผ้า กลุ่มสตรีออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจศพ กลุ่มออมทรัพย์บ้านม่วงหวาน กลุ่มปลูกผักและกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ทุกหมู่บ้านได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาความยากจนมาโดยตลอด

จากนโยบายการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัด ทำให้อำเภอประโคนชัยได้แบ่งเขตการปกครองตำบลจันดุมให้ไปอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพลับพลาชัยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ทำให้มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา เป็นผลให้ตำบลจันดุมมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาโดยได้รับการส่งเสริมจากหลายหน่วยงาน จนสะสมเป็นต้นทุนและศักยภาพของตำบลก่อนเข้าสู่โครงการรักษาสีสร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑

■ บทนำ

แม้ว่าตำบลจันคูนจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานรัฐอย่างต่อเนื่องและมีหลายหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมกิจกรรมอย่างจริงจัง แต่ผลที่เกิดขึ้นและทำให้เกิดรูปธรรมต่อกระบวนการ พัฒนาพื้นที่อย่างชัดเจน มีดังนี้

ศูนย์การเรียนรู้บ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ

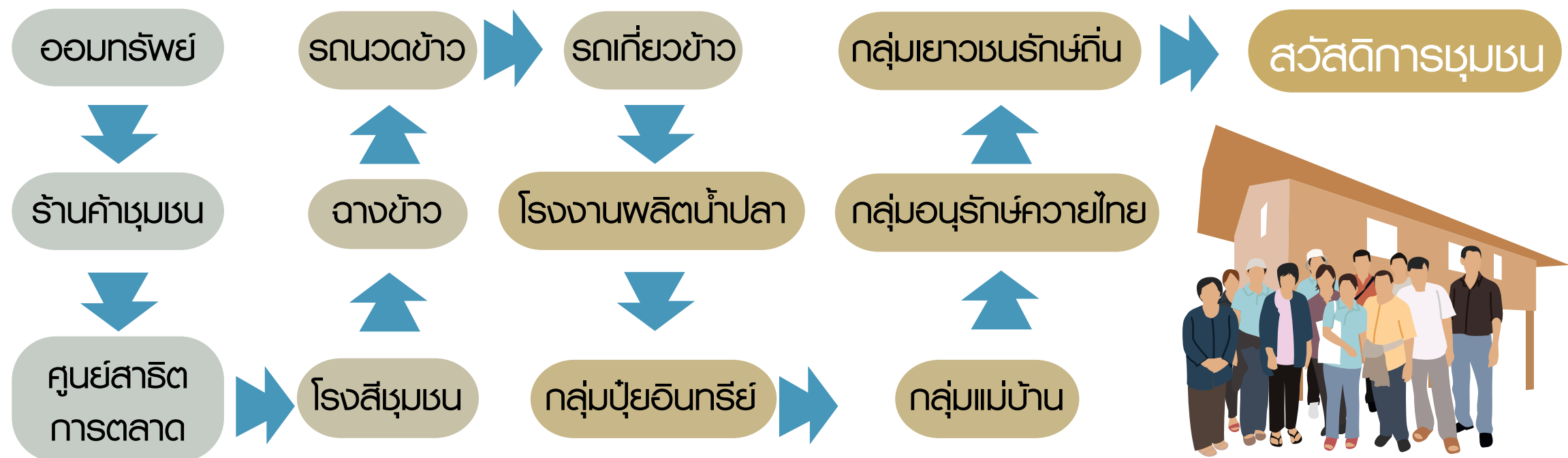
บ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ เป็นกลุ่มชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน และมีวิถีชีวิตอยู่ในภาคเกษตรกรรมด้วยการเพาะปลูกข้าวเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิแดง ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมือง แต่กระแสนการพัฒนาที่เข้าถึงพื้นที่ ทำให้ระบบการผลิตในภาคเกษตรมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครื่องจักรกลมาช่วยในการเกษตร และการใช้สารเคมี

จนทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความหวาดหวั่น สถานการณ์อยู่ในช่วงวิกฤติ จนทำให้กรรมการชุมชนช่วยกันวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกับพัฒนากรที่เข้ามาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๘ และก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ม่วงหวาน-โคกเจริญขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลดหนี้ให้กับเกษตรกร ลดการซื้อปุ๋ยเคมีลดค่าใช้จ่ายในการซื้อกิน และช่วยเหลือคนยากจนในชุมชน โดยเริ่มต้นจากการร่วมกันออมทรัพย์ในกลุ่ม มีคณะกรรมการ ๒๕ คน มาจากแต่ละกลุ่ม เมื่อเกิดกลุ่มออมทรัพย์จึงมีการทบทวนวิเคราะห์ในการลดรายจ่ายจากการถูกพ่อค้าเอาเปรียบด้วยการตั้งร้านค้าชุมชน ด้วยการระดมหุ้นจากสมาชิกจำนวน ๓๐ คน เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ และพัฒนาต่อเนื่องเป็นศูนย์สาธิตการตลาด รวมทั้งสร้างโรงสีชุมชนเพื่อรับสีข้าวในท้องถิ่น เพื่อลดต้นทุนการเดินทางในการนำข้าวไปสีกับโรงสีภายนอก โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทยเป็นเงิน ๒ ล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๓ จึงมีการสร้างฉางข้าวรวมในการเก็บข้าวและเมล็ดพันธุ์

เพื่อปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่ปลูกข้าวไม่พอกินและนำเมล็ดพันธุ์ไปเพาะปลูก ซึ่งฉางข้าวนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากงบประมาณจังหวัด

หลังจากการตั้งฉางข้าวแล้ว กลุ่มออมทรัพย์ม่วงหวาน-โคกเจริญ ได้ตั้งกลุ่มอื่นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมภายในชุมชนเช่นการจัดซื้อรถนาข้าว รถเกี่ยวข้าว เพื่อรับจ้างในชุมชน กิจกรรมผลิตน้ำปลา กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย และกลุ่มเยาวชนรักถิ่น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการของชุมชน

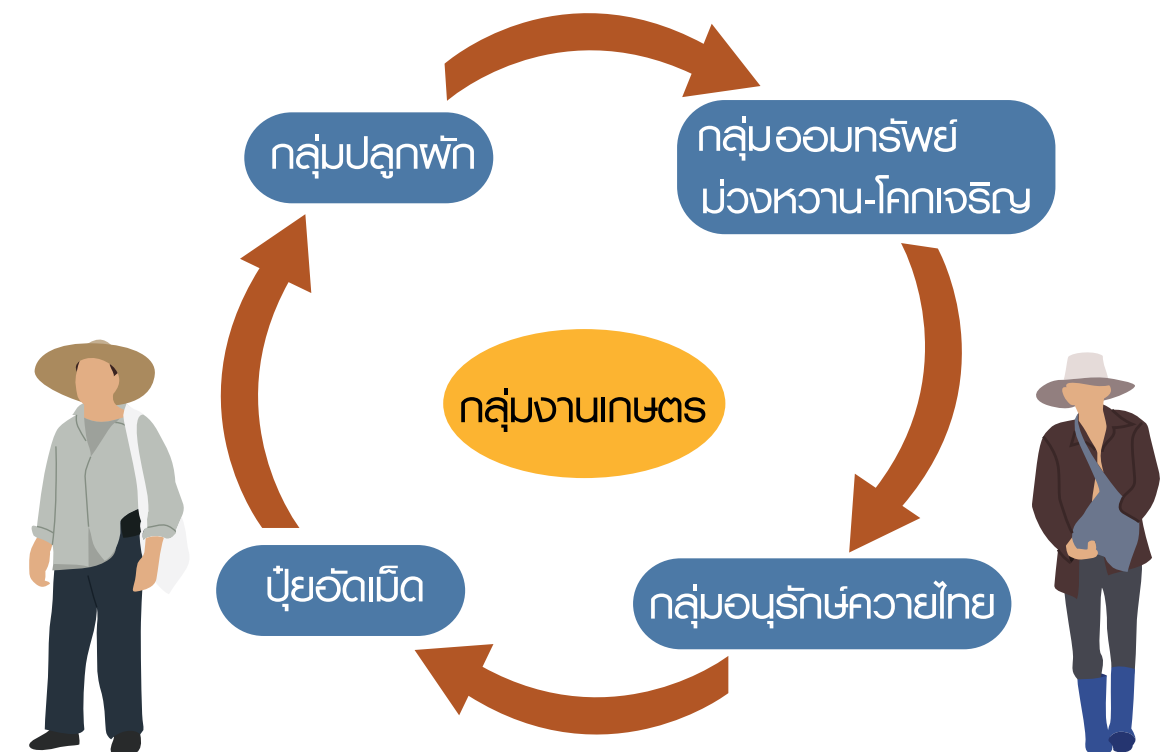

โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการเกษตรของบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ แบ่งเป็น ๓ กิจกรรม ขับเคลื่อนพัฒนาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่

ธนาคารผัก ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๓๗ ได้รับการสนับสนุนที่ดินประมาณ ๒ งาน จากองค์การบริหารส่วนตำบล แรกเริ่มมีสมาชิก ๒๐ ราย ต่อมาได้มีการจัดสรรที่ดินสาธารณะของหมู่บ้านขึ้นและให้ชาวบ้านที่สนใจการปลูกผักอีกกลุ่มเข้าทำกิน โดยไม่ได้เป็นสมาชิกกับกลุ่มธนาคารผัก สำหรับการบริหารจัดการของกลุ่ม คือ ใช้เงินของกลุ่มบริหารจัดการเรื่องค่าน้ำรดผัก ค่าเมล็ดพันธุ์ และเงินที่ได้จากการปลูกผักจะฝากไว้กับกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมี โดยได้รับการสนับสนุนโรงผลิตปุ๋ยและอุปกรณ์การผลิตจากองค์การบริหารส่วนตำบลจันทุม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๔ ต่อมาใน

ปี พ.ศ.๒๕๔๗ กลุ่มปุ๋ยได้กู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อนำมาลงทุนในการผลิตปุ๋ย โดยมีคณะกรรมการกลุ่ม ๑๐ คน เป็นผู้บริหารจัดการ ด้วยการรับซื้อมูลควายจากกลุ่มอนุรักษ์ควายไทย เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ย ปัจจุบันเป็นกลุ่มกิจกรรมที่ไม่มีสมาชิกเข้าร่วม เนื่องจากปัญหาความไม่เชื่อมั่นในปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตได้ด้วยตนเอง และความสะดวกสบายใน

การซื้อปุ๋ย ที่กลุ่มปุ๋ยผลิตมาขายสะดวกกว่าต้องไปมีส่วนร่วมในการผลิตเอง มีทุนซึ่งใช้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม ประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาท โดยฝากไว้กับกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๖ โดยมีสาเหตุจากการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ นำควายไปขายและซื้อรถไถนาหรือควายเหล็กมาใช้ จนทำให้ปริมาณควายในประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลจันตุม อีกทั้งมีการติดต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน เช่น ปศุสัตว์จังหวัดได้สนับสนุนวัคซีนและความรู้ในการเลี้ยงควาย แรกเริ่มก่อตั้งมีสมาชิกต้องการเลี้ยงควายจำนวน ๔๘ ราย ต่อมาขยายเป็น ๓๐๐ กว่าราย และขยายผลไปยังหมู่บ้านข้างเคียงอีก ๖ หมู่บ้าน ผลจากการเข้าร่วมกลุ่มนี้คือ สมาชิกจะสามารถขายมูลควายให้กับกลุ่มปุ๋ยสร้างรายได้เพิ่ม มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิกได้จากการส่งมอบลูกควายคืนกลุ่มเมื่อควายตกลูก เพราะต้องจับคู่กับสมาชิกที่ควายตกลูกเหมือนกันส่งคืนกลุ่มคนละตัวครึ่ง ในส่วนครึ่งตัวนั้นจะส่งคืนกลุ่มเป็นเงินหรือเป็นควายก็ได้ สมาชิกที่ต้องการเป็นสมาชิกกลุ่ม

อนุรักษ์ควายไทยต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ด้วย จากกิจกรรมดังกล่าวพบว่าสิ่งที่เป็นฐานของกิจกรรม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ การออมทรัพย์มีการออมเงินตั้งแต่ ๓๐-๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สามารถเลือกทำหรือเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ก็ได้ตามความสนใจ

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์บ้านโคกเจริญ มีสมาชิก ๗๒๕ คน มีเงินออม ๘,๖๕๐,๐๐๐ บาท โดยสมาชิกบางส่วนมาจากหมู่บ้านแพ่งพวย บ้านละลมไผ่ บ้านจบก (ชาวบ้านโคกเจริญเป็นสมาชิกกลุ่มทุกราบร้อน) จำนวนเงินออมอยู่ระหว่าง ๕๐-๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน

งานศพปลอดเหล้า

เกิดจากการจุดประกายของพระครูโสภณธรรมาภิรม ที่มีความสงสาร ญาติผู้เสียชีวิตที่ต้องเป็นหนี้เป็นสินจากการจ่ายค่าเหล้าในงานศพ เป็นจำนวนมาก จึงมีแนวคิดที่จะรณรงค์ให้งดเหล้าในงานศพ ซึ่งในขณะนั้นได้มี แนวร่วมกันหลายคน โดยมีสมาชิกสภาจังหวัด (ขณะนั้น) เข้ามาร่วมด้วย แต่การดำเนินงานในระยะแรกไม่ประสบผลสำเร็จ จนจัดประชุม เพื่อทำเวทีประชาคมกันใน ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านแพงพวย บ้านจบก หมู่ที่ ๔ บ้านจบก หมู่ที่ ๑๖ และบ้านจบก หมู่ที่ ๑๗ มาร่วม ประชุมกันประมาณ ๑๐๐ คน โดยประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง ประมาณ ๓ เดือน จึงได้มีมติร่วมกันว่า "จะไม่มีเหล้าในงาน ศพ" ซึ่งมีคนที่เห็นด้วย ประมาณ ๕๐ คน เนื่องจากเกิดการ วิเคราะห์ร่วมกันแล้วว่าชุมชนสังคมเกิดปัญหามากขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางหนี้สิน ปัญหาสังคม จึงมีการตั้งกฎ ของสังคมเกี่ยวกับการจัดงานศพปลอดเหล้า จนเกิดเป็น รูปธรรมที่ชัดเจนและมีการขยายแนวคิดเกิดเป็นเครือข่าย ไปสู่ตำบลอื่น

กลุ่มออมทรัพย์บ้านแพงพวยหมู่ ๔ บ้านจบก หมู่ ๑๖ และ ๑๗

เนื่องจากปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะมีการสนับสนุนการแก้ปัญหานี้ขึ้นด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม อาชีพให้กับชุมชน แต่ปัญหานี้ขึ้นที่มีการสะสมมา ของเกษตรกรก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ พระครูโสภณ ธรรมาภิรม เจ้าอาวาสวัดบ้านแพงพวยเห็นปัญหา ที่เกิดขึ้นจึงอยากช่วยเหลือให้ชาวบ้านพ้นจากภาระ หนี้สิน ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ พระครูโสภณธรรมาภิรม เริ่มให้ สมาชิกในชุมชน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแพงพวย บ้านจบก หมู่ที่ ๑๖ บ้านจบก หมู่ที่ ๑๗ รวมกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น โดยมี วัดเป็นศูนย์กลางในการออมทรัพย์ โดยระเบียบในการกู้คือ ถ้ากู้ไป ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต้องออมดอกเบี้ย ๑,๐๐๐ บาท และจะต้องออมเพิ่มอีก ๑๐ บาท ซึ่งดอกเบี้ยที่ใช้ในการออม คิดให้ร้อยละ ๑๐ บาท ทำให้มีรายได้ในการออมเพิ่มขึ้น โดยสมาชิกที่จะกู้ขึ้นต้องเป็นสมาชิกอย่างน้อย ๖ เดือน และมีเครดิตคือ อยู่ที่ ศีลธรรม โดยสมาชิกที่กู้ขึ้นไม่ต้องมีหลักฐานหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่ขึ้นอยู่ กับการพิจารณาร่วมกันในการอนุมัติ ซึ่งหลักการพิจารณาขึ้นอยู่กับศีลธรรมใน การชำระหนี้และการดำรงชีวิตที่เป็นเงื่อนไขในการขอกู้และผ่อนชำระหนี้

โรงน้ำตาเดียว

การตั้งโรงน้ำตาเดียว เป็นผลสืบเนื่องมาจากการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ บ้านแพงพวยและบ้านจบก เนื่องจากทุนในการออมทรัพย์และปล่อยกู้มีน้อย ไม่สามารถที่จะช่วยคนที่หนี้สินจำนวนมากได้ พระครูโสภณจึงคิดเรื่องธุรกิจ เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนและสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน และพิจารณา จากสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่มีในชุมชน ทำให้เห็นว่ามีทรัพยากรที่

สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้คือ น้ำที่อยู่ข้างๆ วัค
ซึ่งเป็นบ่อน้ำขุดโบราณและเป็นแหล่งน้ำที่รสชาติ
ดีที่สุด โดยไม่ต้องผ่านการกรอง

วิธีการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ กับ
โรงน้ำตาเดียวเป็นการบริหารที่สัมพันธ์กัน โดยโรง
น้ำตาเดียวมีการลงหุ้น ๒,๐๐๐ หุ้นๆ ละ ๓๐๐ บาท
เมื่อสิ้นปีจะมีปันผล ก็นำเงินที่ได้จากการปันผลมาเข้า

ร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้สมาชิกมีเงินกู้และมีเงินเก็บเพิ่มมากขึ้น จากการ
สนับสนุนผลกำไรเพื่อเข้ามาหมุนเวียนในการออมทรัพย์และการปล่อยกู้ให้กับ
สมาชิก การดำเนินงานในโรงน้ำตาเดียวเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกที่
หมุนเวียนกันเข้าไปดำเนินงาน นอกจากเป็นการสร้างรายได้แล้วยังนำไปสู่การ
ลดหนี้ให้กับครัวเรือนที่เข้าไปรับจ้างอีกถึง ๘ ครอบครัว

นอกจากกลุ่มกิจกรรมข้างต้นที่เป็นทุนและศักยภาพชุมชนแล้ว ในตำบล
จันคูนยังมีการพัฒนาที่เป็นฐานความรู้ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

โครงการฝึกอบรมให้ความรู้ชุมชนในด้านเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนเข้มแข็ง
การพึ่งพาตนเอง หรือเกษตรผสมผสาน เช่น โครงการ SML โครงการอยู่ดีมีสุข
โครงการทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร กองทุน กข.คจ.
กลุ่มสตรีทอผ้า และกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน เป็นต้น

โครงการอยู่ดีมีสุข สนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลจันคูน
มีนโยบายส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนในชุมชนเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก
จัดหาซื้อพันธุ์ปลาดุกและวัสดุอุปกรณ์มาให้ ส่วนโครงการปลูกผักสวนครัว
รั้วกินได้ ภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลจันคูน มีนโยบาย
สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ โดยจัดให้มีการอบรมเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียง และให้ปลูกผักไว้บริโภคเองในครัวเรือน

งานพัฒนาที่ผ่านมา มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนงานพัฒนาให้กับตำบล
จันคูน ได้แก่ โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม เทศบาลตำบลจันคูน พัฒนาชุมชน
อำเภอประโคนชัย พลังงานจังหวัดบุรีรัมย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
มูลนิธิหมู่บ้าน เป็นต้น 💧

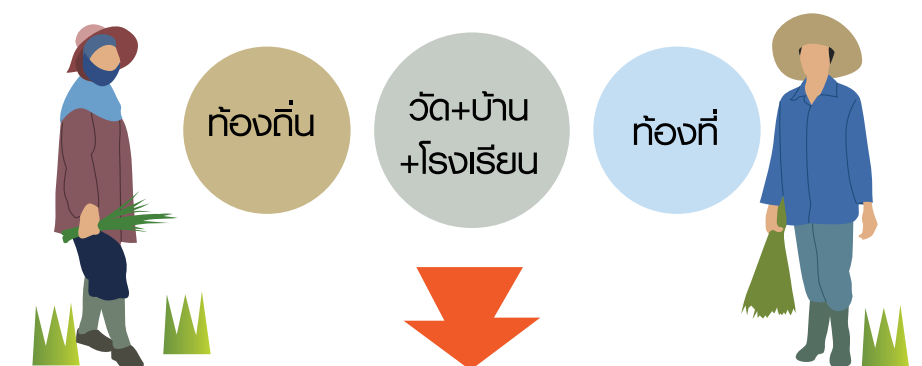
ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลจันคูน เข้าร่วมโครงการรักษป่า สร้างคน
๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๒ เมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๕๑
โดยมูลนิธิหมู่บ้าน เครือข่ายโลกสีเขียว ซึ่งเข้ามาสนับสนุน
กิจกรรมบางส่วนในพื้นที่ เป็นผู้แนะนำให้เข้าร่วมโครงการฯ
ทองคำ แกนนำคนสำคัญของตำบลจันคูน จึงเริ่มเข้ามา
รับรู้แนวทางการทำงานของโครงการฯ ที่เน้นการใช้
ความรู้และการพัฒนาคนให้สามารถพึ่งตนเองได้
ซึ่ง ทองคำ เห็นว่าโครงการหรือกิจกรรมมากมายที่เข้า
มาทำในพื้นที่ก่อนหน้านี้มักหยุดนิ่ง และเริ่มหายไปหรือ
เลิกทำ เพราะคนไม่เข้าใจสิ่งที่ทำและไม่นำไปปรับใช้
อีกส่วนคือ คนที่เป็นแกนนำในการทำงานมักจะเป็น
คนเดิมๆ ที่รับผิดชอบอยู่หลายๆ โครงการ จึงน่าจะต้อง
เริ่มที่การพัฒนาคนเป็นสำคัญ ให้สามารถจัดการให้เกิด
ความยั่งยืน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้กำนันทองคำเริ่มสนใจและ
ตัดสินใจเข้าร่วมกับทางโครงการฯ 💧

■ กลไกการขับเคลื่อน

โครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง เริ่มต้นในตำบลจันคุม จากการประสานงานกับกลุ่มแกนนำเดิมของตำบลที่มีการทำงานพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเบื้องต้นให้ความสำคัญกับผู้นำหลักในท้องที่และท้องถิ่น ด้วยเป้าหมายที่จะกระจายการทำงานให้เข้าถึงในทุกๆ หมู่บ้าน จึงมีการประสานงานผ่านผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านและสมาชิกสภาเทศบาลประจำหมู่บ้าน ทำให้ในระยะแรกคณะกรรมการโครงการฯ เกือบทั้งหมดเป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล ครู และผู้อำนวยการโรงเรียน ต่อมาจึงปรับโครงสร้างคณะกรรมการโครงการฯ ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ โดยพิจารณาจากฐานเดิม คือ เป็นผู้นำชุมชน หรือกลุ่มคนที่อยู่ในกระบวนการงานพัฒนา และมาจากหลากหลายกลุ่ม ผลปรากฏว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๒ มีการปรับโครงสร้างจากกลุ่มต่างๆ ตามแผนผังคณะกรรมการโครงการฯ ตำบลจันคุม

โครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลจันดุม

ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการฯ
นายทองคำ แจ่มใส

คณะกรรมการบริหาร

นางนันทิวัน คำแก้ว
นายวิชัย ชาญประโคน

คณะกรรมการฝ่าย
การบัญชี

นายอนุสรณ์ สनศรี
นายบัวลอย ภูกดี

คณะกรรมการจัดซื้อ

นางอ้อย แจ่มใส
นางสุพัตรา แจ่มใส

คณะกรรมการติดตาม

นางนันทิวัน คำแก้ว
นายเฉลย ครองชื่น

นอกจากการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดแล้ว ตำบลจันคูนยังคงให้ความสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

คณะกรรมการโครงการฯ

ด้วยโครงการฯ มีเป้าหมายในการพัฒนาคนในพื้นที่ให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันบนหลักการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล คณะกรรมการโครงการฯ จึงวางแผนงานและกิจกรรมในการพัฒนาแกนนำ โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้จัดเวทีเรียนรู้ร่วมกันและเวทีสัมมนาการสร้างวัฒนธรรมที่ดีงามในสังคมทั้ง ๒ เวที เป็นการปรับวิถีคิดของผู้นำ สร้างความเข้าใจในแนวทางวิถีพอเพียง นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมความรู้ ด้วยการจัดอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กับคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาวางแผนชุมชน พร้อมกับฝึกอบรมคุณสมบัติความเป็นผู้นำ ขณะเดียวกัน ในการประชุมกรรมการทุกเดือน ยังได้มีการสรุปทบทวนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการทบทวนตนเอง ตลอดจนการกระจายการบริหารงาน โดยกระบวนการจัดกิจกรรมทั้งหมดในตำบลจันคูน จะมีการรวมการพูดคุยอย่างเป็นผู้พิจารณา ก่อน พร้อมกับการประชุมเตรียมความ

พร้อมกับประธานและที่ปรึกษาโครงการฯ ก่อนที่จะมีการนำเสนอเนื้อหาของ การดำเนินงานในเวทีประชุมกรรมการประจำเดือนต่อไป

กระบวนการขับเคลื่อนงานตำบลจันคูน โดยเฉพาะในกลุ่มคณะกรรมการโครงการฯ ยังคงมีต่อเนื่องจนถึงแผนการดำเนินงานในปี พ.ศ.๒๕๕๓ มีกิจกรรมส่งเสริมให้คณะกรรมการโครงการฯ ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการดำเนินงาน ด้วยการอบรมวางแผนการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่หนุนเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับตำบลอื่นในภาค

ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ นั้น ตำบลจันคูนยังให้ความสำคัญในการพัฒนา คณะกรรมการโครงการฯ โดยการกำหนดแผนการบริหารจัดการโครงการฯ ต่อเนื่อง พร้อมกับประชุมติดตามการทำงานทุกเดือน และยังขยายผลการดำเนินงาน ด้วยการจัดเวทีการประชุมคณะกรรมการโครงการฯ และที่ปรึกษาโครงการฯ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าการทำงานในโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสนอความคิดเห็นและกระบวนการดำเนินงานร่วมกันในเวทีอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคีเครือข่าย ในท้องถิ่น

คนต้นแบบและครัวเรือนพอเพียงอาสา

เนื่องจากชาวจันคูนส่วนใหญ่มีการดำรงชีวิตในแนววิถีพอเพียงอยู่ก่อนแล้ว เป็นผลให้กิจกรรมที่มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ในส่วนของคนต้นแบบ และครัวเรือนพอเพียงอาสา ประกอบไปด้วย การสืบค้นคนต้นแบบการดำเนินชีวิตพอเพียง จัดตั้งกลุ่มและจัดทำฐานข้อมูลคนต้นแบบ ส่วนในระดับครัวเรือนพอเพียงอาสา เป็นกิจกรรมแนะนำการวิเคราะห์บัญชีครัวเรือนและทำการประเมินผล จัดประชุม เพื่อวิเคราะห์การทำบัญชีครัวเรือนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน

การพึ่งตนเอง โดยกระบวนเหล่านี้ มีคณะกรรมการในแต่ละกลุ่มเป็นผู้กระตุ้น ชุมชนในระดับเวทีย่อย นอกจากนี้ ยังเสริมความรู้ ด้วยกิจกรรมศึกษาฐาน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้วางแผนชีวิตวิถีพอเพียง โดยมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครกำลังใจในการดำเนินงานร่วมกัน และเพื่อให้เกิด วิธีคิดและแผนการดำรงชีวิตแบบพอเพียงที่ต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ คณะกรรมการโครงการฯ ได้กำหนดแผนงานอบรมเชิงปฏิบัติการแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และยังคงมีการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือน และ ประเมินผลครัวเรือนพอเพียงอาสา โดยคณะกรรมการกลุ่มย่อย เป็นผลให้ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ แผนงานครัวเรือนพอเพียงอาสา ยังคงเป็นการประชุมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ครัวเรือนพอเพียงอาสาระดับหมู่บ้านเช่นเดิม

นอกจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการผลิต ที่ได้รับการส่งเสริมตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง จึงจัดให้มีการคัดเลือกคนต้นแบบ โดยกำหนด หลักเกณฑ์ไว้ว่า ต้องเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตแบบวิถีพอเพียงด้วยการปลูกอยู่ ปลูกกิน และเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและช่วยเหลืองานชุมชน เช่น เป็นคณะกรรมการชุมชน คณะทำงาน เป็นต้น ซึ่งการคัดเลือกคนต้นแบบนี้ เกิดจากความคิดเห็นของคณะกรรมการโครงการฯ ในแต่ละโซนเป็นผู้ คัดเลือกเอง

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

นอกจากคณะกรรมการโครงการฯ แล้ว ยังมีทีมงานภาคสนาม ปตท. ที่คอยสนับสนุนการดำเนินโครงการแตกต่างกันตามบทบาทและหน้าที่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เจ้าหน้าที่ประจำภาค ที่ปรึกษาภาค ซึ่งแต่ละคนมีบทบาทภารกิจ ดังนี้

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนโครงการฯ ดำเนินงานในตำบล โดยเน้นให้เป็นคนในพื้นที่เนื่องจากต้องการสร้างคนทำงาน ร่วมกับท้องถิ่น มีบทบาทในการวางแผนการทำงานร่วมกับคณะกรรมการโครงการฯ เช่น ชี้แจงเป้าหมายและแผนงานในตำบลเผยแพร่ข้อมูลและ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ตำบลเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นตัวแทนตำบลใน การประสานงาน ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของ ครัวเรือนและชุมชน รวบรวมและประเมินปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานในตำบล วิเคราะห์องค์ความรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค

เจ้าหน้าที่ประจำภาค ช่วงเริ่มต้นโครงการฯ เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีส่วนสำคัญในการเข้ามาจัดเวทีการเรียนรู้ให้กับคณะกรรมการโครงการฯ และครัวเรือนพอเพียงอาสา รวมถึงการทำแผนตำบลวิถีพอเพียงในแต่ละปี โดยที่เจ้าหน้าที่ประจำภาคเข้ามาเรียนรู้การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลและคณะกรรมการโครงการฯ ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ๓ คน คนแรกใช้กระบวนการนำฐานข้อมูลเดิมมาใช้สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน และด้วยปัญหาด้านภารกิจส่วนตัวจึงมีการปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ประจำภาคเป็นคนที่สอง มีบทบาทในการเสนอข้อคิดและวางแผนการทำงานกับตำบล และจากการปรับเปลี่ยนภารกิจให้มือนักจัดการความรู้ในภาค จึงมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ประจำภาคใหม่เป็นคนที่สามของตำบลและดำเนินงานถึงปัจจุบัน เข้ามารับผิดชอบงานในพื้นที่ โดยให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการทำงาน วางแผนร่วมกับแกนนำและเจ้าหน้าที่ประจำตำบล โดยใช้กระบวนการทำงานที่เข้าใจศักยภาพตำบล นำหลักปฏิบัติและวิถีคิดของโครงการฯ มาแปรเป็นรูปแบบการทำงาน ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจในระดับคณะกรรมการโครงการฯ

ที่ปรึกษาภาค เป็นแกนหลักในการทำงานมีบทบาทหลักทั้งทางนโยบายและการปฏิบัติงานรวมถึงสร้างความเข้าใจวิธีการขั้นตอนการทำงานที่โครงการกำหนด ที่ผ่านมามีการจัดเวทีสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคณะกรรมการโครงการฯ และครัวเรือนพอเพียงอาสาจนสามารถสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ประจำภาค และคณะกรรมการโครงการฯ 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ พัฒนาจิตใจ

ตำบลจันตุม มีกลุ่มไทยภูเขา ไทยลาว และ
ไทยเขมร อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีกิจกรรมสัมพันธ์เพื่อ
การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
โดยโครงการฯ ตำบลจันตุมได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายใน
ท้องถิ่น น้อมนำพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิด
ความร่วมมือของคนในตำบล และเพื่อผลักดันให้เกิดรูปธรรม
ตามแนววิถีพอเพียงตั้งแต่ระดับครัวเรือนถึงระดับตำบล
จึงมีแผนการดำเนินงานในระดับตำบลด้วยการจัดค่าย
พุทธมามกะให้กับคน ๓ รุ่นในตำบลจันตุมเป็นระยะเวลา ๒ ปีต่อเนื่อง
โดยมีเป้าหมายในการเชื่อมร้อยและสร้างความเข้าใจให้กับ
คนในครอบครัวตั้งแต่เด็ก พ่อแม่ และผู้สูงอายุ ด้วยการปลูกฝังด้านจริยธรรม
คุณธรรมให้คนในตำบลอยู่ร่วมกันได้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ
และสภาพสังคมในปัจจุบัน

ชุมชนและภาคีเครือข่ายในตำบลจันตุมยังร่วมกันจัดงาน "มหกรรมชมชาย
ตรำคม โมโฮมเคเนีย" ขึ้น เพื่อเผยแพร่บทเรียนและประสบการณ์ให้เกิดความ
เชื่อมั่นต่อการดำเนินชีวิตตามแนวทางวิถีพอเพียง โดยใช้กระบวนการทางพุทธ
ศาสนารวมกลุ่มคนให้ร่วมกันเรียนรู้วิถีพอเพียง พร้อมกับให้เห็นความร่วมมือ
ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยงานมหกรรมมีรูปแบบที่เริ่มต้นจากการจัดการ
ป่าหนองจาน นำมาสู่ความร่วมมือในการจัดงานทอดผ้าป่าสร้างกุศลธรรมะที่
เป็นศูนย์รวมของคนในตำบลจันตุม

ความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้มาจากพื้นฐานในการนับถือพุทธศาสนาและศรัทธา
ต่อกระบวนการเรียนรู้ธรรมะร่วมกับธรรมชาติ ดังนั้นจึงเป็นผลให้เกิดการพัฒนา
จิตใจของคนตำบลจันตุม

จัดการทรัพยากรชุมชน

การทำลายทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่อดีต ทำให้ทรัพยากรป่าในตำบลจันดุมหมดไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเข้าสู่โครงการฯ ทำให้คณะกรรมการโครงการฯ ได้พบทวนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในเรื่องทรัพยากร ธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลให้เกิดเวทีประชาคมทำความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยผลลัพธ์จากการดำเนินการ คือ ชุมชนรอบป่าและหนองน้ำสาธารณะจำนวน ๒ ชุมชนได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์การใช้ประโยชน์ ผู้นำชุมชนจำนวน ๑๒ หมู่บ้านมีแนวทางการฟื้นฟูป่าชุมชนและหนองน้ำสาธารณะ ชุมชนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่า มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานด้านฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนและหนองน้ำสาธารณะ

นอกจากนี้ ตำบลจันดุมยังได้ยกระดับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จากฐานงานเด็กและเยาวชน เกิดกิจกรรมการสำรวจป่าหนองจานของเยาวชนในตำบลจันดุม โดยมีผู้ใหญ่จากหลายภาคส่วนเข้าร่วม ทั้งพระครูโสภณธรรมาภิรม ผู้อำนวยการโรงเรียน ๒ โรงเรียนครูที่ทำงานในประจำตำบล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการโครงการฯ ที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้นำข้อมูลและสิ่งที่สังเกตเห็นเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมสภาพป่าหนองจาน มาแบ่งปันในการประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในตำบลจันดุม จึงมีมติเห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าหนองจานและสิ่งแวดล้อมตำบลจันดุม เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูป่าหนองจาน และสิ่งแวดล้อมตำบลจันดุมให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยรักษาสภาพแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลจันดุมและพื้นที่ใกล้เคียง ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายและคณะดำเนินงานคือ กลุ่มเยาวชน ที่เป็นผู้เรียนรู้และร่วมกิจกรรมที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาคำเนินงาน พร้อมนำเสนอกิจกรรมในกลุ่มเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

พัฒนาคู โรงเรียน เยาวชน

กระบวนการทำงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนตำบลจันคุม คือ เน้นกระบวนการในการสร้างคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ชุมชน และฐานทุนเดิมของจันคุมได้มีการพัฒนา สร้างการเรียนรู้ให้กับ "คนจันคุม" อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เมื่อโครงการฯ เข้ามาหนุนเสริม จึงมองเห็นถึงการสร้างแกนนำคนรุ่นใหม่ที่จะมาร่วม กระบวนการพัฒนาชุมชนกับคนรุ่นก่อน ดังนั้น กิจกรรมจึงมุ่งเน้นการสร้าง พัฒนาด้านจิตใจ สร้างจิตใจที่เข้มแข็งให้แก่แกนนำเด็กและเยาวชน เกิดค่าย พุทธมามกะ และการพัฒนาศักยภาพผู้นำ พื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนา เยาวชน โดยให้เยาวชนร่วมกันสืบค้น องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลลัพธ์จากกระบวนการคือ เยาวชน ๑๒๐ คน จาก ๘ โรงเรียน เข้าร่วม กิจกรรม รวมทั้งมีผู้สูงอายุและผู้สนใจทั่วไป เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ๑๘๐ คน เยาวชนได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการสืบค้นองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครูได้นำชุดความรู้ไปใช้ในการ จัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมร่วมกัน สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิด เวทีเรียนรู้ร่วมกันกับแกนนำระดับตำบล มีเครือข่ายและคณะกรรมการ ของโครงการฯ เข้าร่วมรวม ๕๐ คน จากภาคีหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ และเอกชน ได้แลกเปลี่ยนสถานการณ์มุมมองเรื่องคุณภาพชีวิต คนในอำเภอให้อยู่ดีมีสุข เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มี ความสุข ๓ กลุ่ม คือกลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มสังคม

แผนภาพแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนตำบลจันดุม

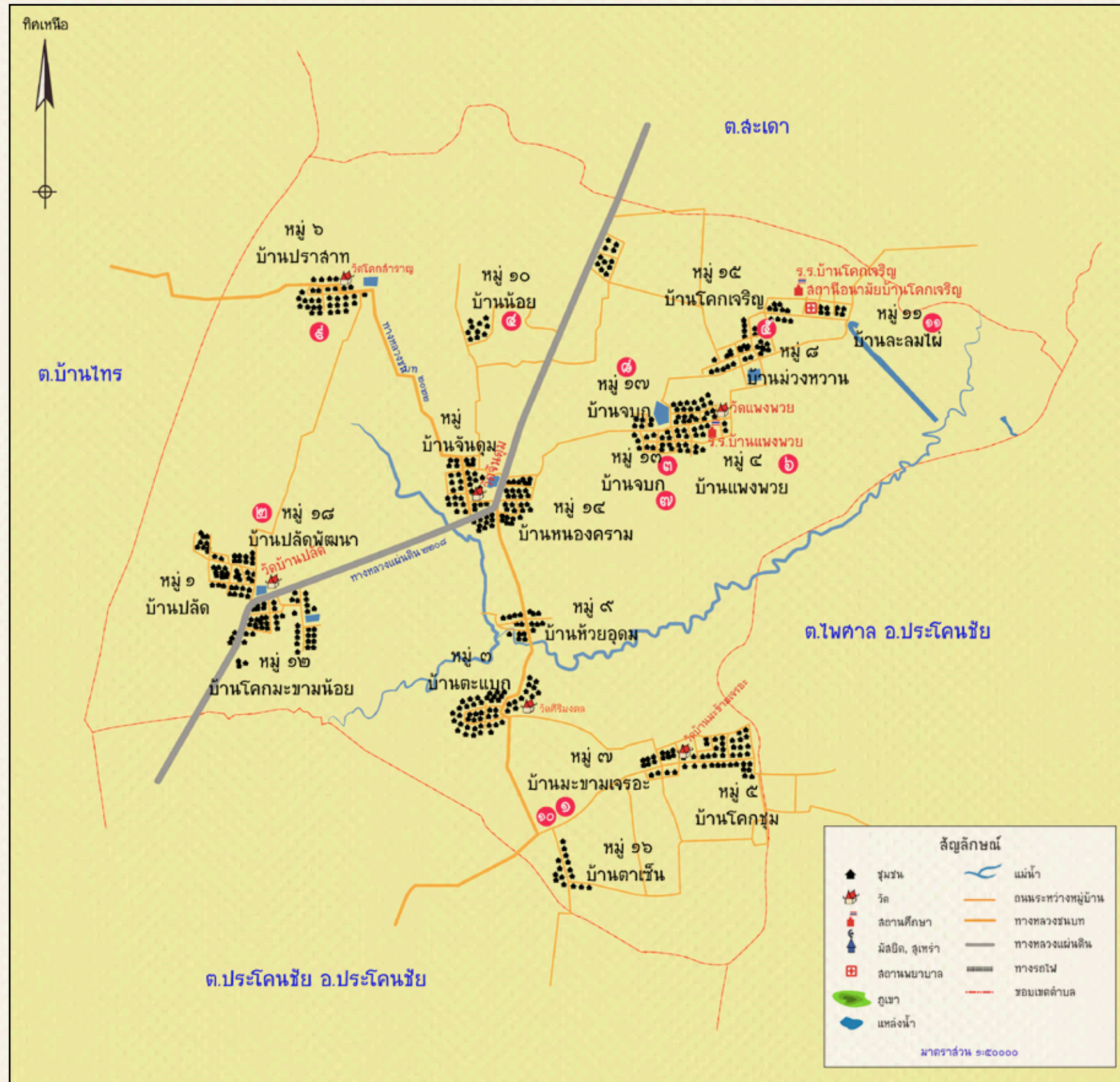
ขณะเดียวกัน ได้ยกระดับฐานงานพัฒนาของตำบลจันดุมไปยังการสร้างแกนนำคนรุ่นใหม่ โดยหาแนวทางพัฒนาเยาวชน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่เยาวชนในพื้นที่ทะเลาะวิวาท มั่วสุม และขาดพื้นที่แสดงออกและพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยมีจุดเริ่มต้นจากทีมงานส่วนกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนไทยอีสานอีกครั้ง เพื่อจุดประกายให้เยาวชนแต่ละตำบลที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ โดยมีการดูงานการจัดตั้งกลุ่มสภาเยาวชนของตำบลพิมาน กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชน และกิจกรรมสร้างเครือข่ายของเยาวชน จากจุดนี้ทำให้เยาวชนของตำบลจันดุมที่เข้าร่วม เกิดความสนใจในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ในพื้นที่ของตนเองต่อด้วย

จากนั้นเยาวชนกลุ่มที่ไปเข้าค่ายได้กลับมาเริ่มทำกิจกรรมเดินสำรวจป่าหนองจานก่อน โดยพระครูโสภณธรรมาภิรมสนับสนุนให้มีกิจกรรมนี้ขึ้น เนื่องจากท่านสนใจทั้งการพัฒนาเยาวชน และการพัฒนาป่าหนองจาน มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้นี้จำนวน ๘๐ กว่าคน

กิจกรรมของเยาวชนเน้นให้ความสนใจกับการอนุรักษ์ป่าหนองจาน เนื่องจากเมื่อได้ฟังคำบอกเล่าเมื่อก่อนของสภาพป่าหนองจาน เทียบกับปัจจุบันนั้นแตกต่างกันมาก มีความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และควรแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเด็กเพื่อมารับรู้ปัญหาและมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้นำในการจัดการป่าหนองจาน และจากการประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลจันดุม มีมติเห็นชอบจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เกิดการรวมพลังกันและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล ทำให้เยาวชนให้ความสนใจกับการรวมกลุ่มกันทำงานพัฒนาร่วมกับผู้นำชุมชน โดยกิจกรรมแรกที่ทำคือ การอนุรักษ์ป่าหนองจานเพื่อให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม 💧

■ แผนที่ความรู้

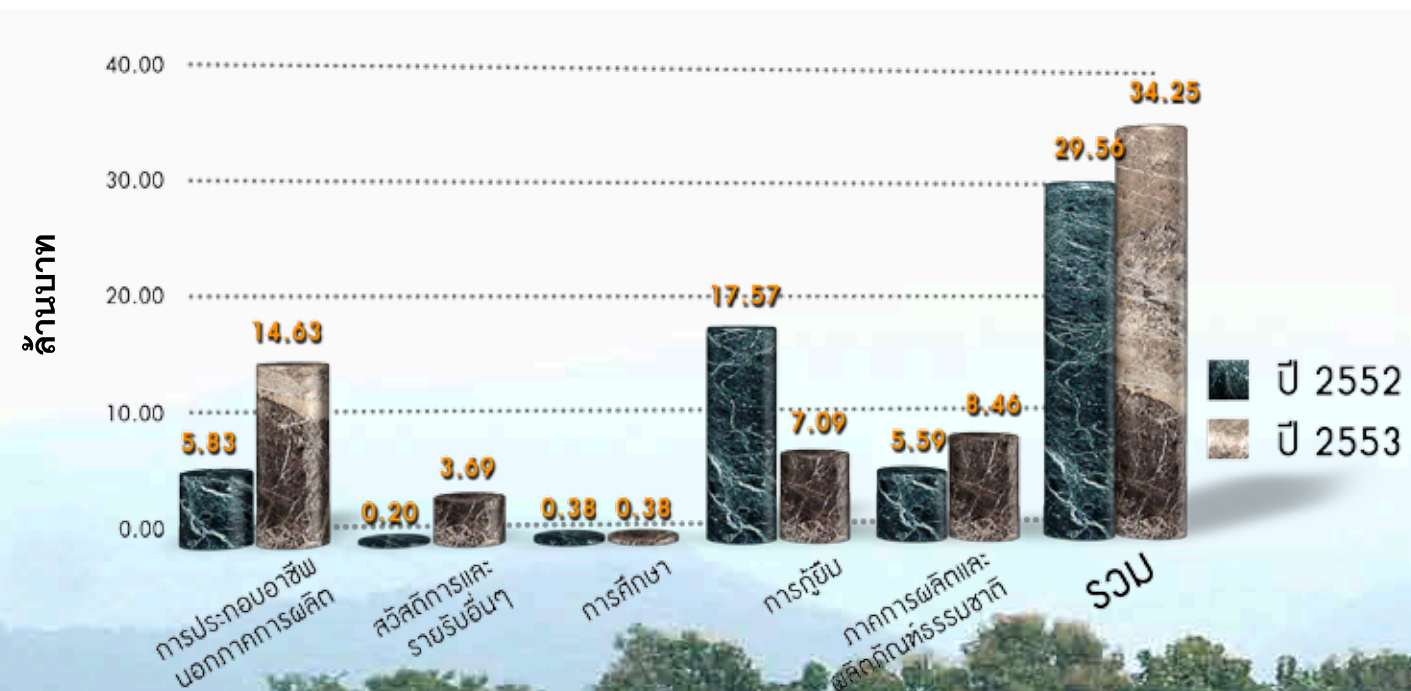
รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลจันดุม

- ๑ จุดเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
- ๒ จุดเรียนรู้เครื่องจักรกล
- ๓ จุดเรียนรู้ทอผ้าไหม
- ๔ จุดเรียนรู้ทอเสื่อกก
- ๕ การจัดการชุมชน
- ๖ การจัดการป่า
- ๗ เกษตรผสมผสาน
- ๘ จุดเรียนรู้การผลิตของใช้ในครัวเรือน
- ๙ จุดเรียนรู้การเลี้ยงกบ
- ๑๐ จุดเรียนรู้เตาเผาถ่าน๒๐๐ลิตร
- ๑๑ จุดเรียนรู้หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

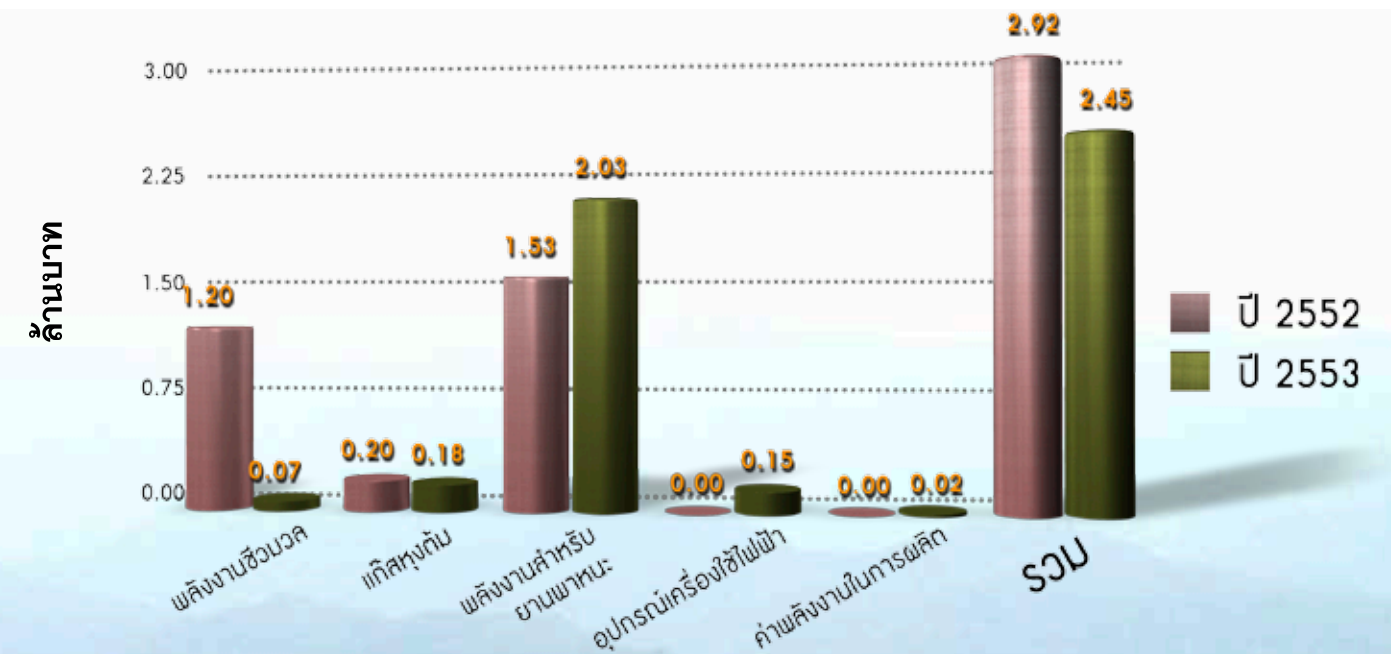
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๔.๖๘ ล้านบาท คิดเป็น ๑๖% ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ รายรับที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดมาจากการประกอบอาชีพนอกภาคการผลิต และจากสวัสดิการและรายรับอื่นๆ เพิ่มขึ้น ๘.๘๐ และ ๓.๔๘ ล้านบาท คั้งแผนภูมิ ๑

แผนภูมิ ๑ ข้อมูลเปรียบเทียบรายรับรวมปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

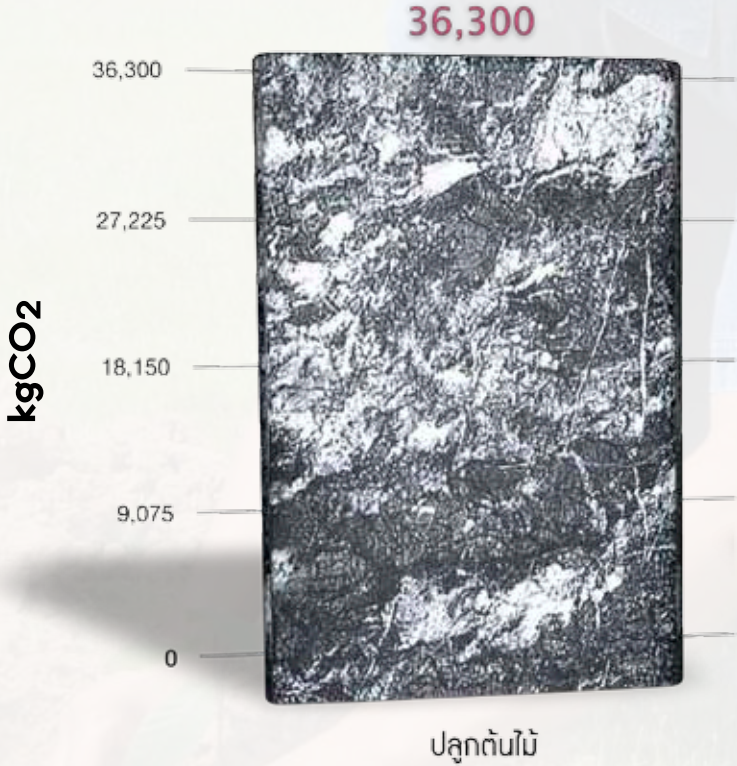
รายจ่ายพลังงานรวมปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๔๗ ล้านบาท คิดเป็น ๑๖% ของรายจ่ายด้านพลังงานรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุดมาจากพลังงานชีวมวล และแก๊สหุงต้ม ลดลง ๑.๑๓ และ ๐.๐๒ ล้านบาท ตามลำดับ คั้งแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๒ ข้อมูลเปรียบเทียบรายจ่ายพลังงานปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณจํานวนลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๓๖,๓๐๐ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

พระครูโสภณธรรมาภิรม

กล้าคิด กล้าทำ ด้วยดวงตาเห็นธรรม จึงคิดแก้ปัญหาให้กับชุมชนโดยใช้หลักธรรมนำทาง

ทองคำ แจ่มใส

ผู้นำที่พยายามเข้าใจชุมชน เข้าใจความหลากหลายของคนจน คำนึงถึงสร้างสร้งงานพัฒนา ทั้งโดยหน้าที่และความรู้สึกที่อยากทำเพื่อคนส่วนรวม

ทิน ท้วประโคน

พอเพียงแบบง่ายๆ ด้วยการปลูกไม้ผลที่อยากกิน

ล้วน แจ่มใส

ประสบการณ์ในการปลูกพืชเคมี ทำให้ล้วนทบทวนชีวิตคิดปลูกพืชแบบไร้สาร จนเป็นตัวอย่างปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์

กอนทอง บุสาริมย์

ฝึกฝนพัฒนาอาชีพ เหลือกินเก็บไว้ขาย เหลือใช้ไว้แบ่งปัน

บัวลอย ภูกติ

ทำอะไรก็ได้ที่ไม่เดือดร้อน ทำไม่เกินตัว ค่อยๆ ทำค่อยเรียนรู้ มีประสบการณ์ก็อยากถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้

สิงวาลย์ สมจิต

ความอดทนตลอดชีวิต ต่อสู้กับความยากจน ทำให้สิงวาล เป็นเกษตรกรตัวอย่างในการอนุรักษ์ควาเยไทยของตำบล

วฤทธิ์ สร้อยสีดา

ทบทวนค้นหาศักยภาพที่แท้จริง หนทางที่จะอยู่รอดด้วยตนเองอย่างเกียรติและศักดิ์ศรี คือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายวิชัย ชาญประโคน	๓๓. นายเล็ก ละอองทอง	๖๕. นายสีทน เจริญยิ่ง	๘๗. นางพอง อินทร์กานอน	๑๒๐. นายแจ้ง สายบุตร	๑๔๓. นายเสกสรร ธรรมจัน
๒. นางพร พิศงาม	๓๔. นางสุพรรณ ประเสริฐ	๖๖. นายประเสริฐ เจริญยิ่ง	๘๘. นายหมุ่น อินทร์ชัย	๑๒๑. นายอนุชา สายบุตร	๑๔๔. นางลำพวย แจ่มใส
๓. นายสำอาง คำแก้ว	๓๕. นางทองพูน แก้วบุตรดี	๖๗. นางอนัญญา แสงตน	๘๙. นายอนุสรณ์ สนศรี	๑๒๒. นายลำพอง พิศงาม	๑๔๕. นายสังวาลย์ สมจิต
๔. นางควน พรหมรุกชาติ	๓๖. นางคำตัน พิมพ์จันทร์	๖๘. นางคิน ทัวประโคน	๑๐๐. นายประยูร บุญคำ	๑๒๓. นายเอกสิทธิ์ วิวาร์สุข	๑๔๖. นางฝ้าย บุญมาก
๕. นางเย็น แสงตน	๓๗. นางจำปี จันระคา	๖๙. นายหิต ทองนำ	๑๐๑. นายสนั่น วิวาร์สุข	๑๒๔. นายวันชัย ทองนำ	๑๔๗. นางจินคา หริกประโคน
๖. นางเพียบ เย็นมัน	๓๘. นางมณีวรรณ เบ้ากลาง	๗๐. นางสุเพียร แจ่มใส	๑๐๒. นายคม บุญคำ	๑๒๕. นางอุทิศ ทองนำ	๑๔๘. นางหิวน แสนดี
๗. นายสหัชชัย หริกประโคน	๓๙. นางทองนาค เพ็งพินิจ	๗๑. นายวิชัย แจ่มใส	๑๐๓. นายวฤทธิ์ สร้อยสีดา	๑๒๖. นางสาววย แจ่มใส	๑๔๙. นางลำควน กันรัมย์
๘. นายนิพนธ์ คำแก้ว	๔๐. นางนภาลัย บุญรัตน์	๗๒. นายเต็มทอง คำแก้ว	๑๐๔. นายพันลบ สร้อยสีดา	๑๒๗. นายประสงค์ แจ่มใส	๑๕๐. นางสุจินต์ อินชู
๙. นายประสิทธิ์ ศิลาชัย	๔๑. นางสาวท จันระคา	๗๓. นางพงษ์ศรี จำนวนค์ประโคน	๑๐๕. นายสา วิวาร์สุข	๑๒๘. นายสง่า แจ่มใส	๑๕๑. นายประยุทธ แจ่มใส
๑๐. นางสุพิน อาณาเมือง	๔๒. นายพีระพล คำใบ	๗๔. นายเหนียว แจ่มใส	๑๐๖. นายพา วิวาร์สุข	๑๒๙. นายสุที ทองนำ	๑๕๒. นางคิน เรียงประโคน
๑๑. นางแพน พิศงาม	๔๓. นางสุพิน บุสารรัมย์	๗๕. นายบุริน ทองนำ	๑๐๗. นายสำเร็จ สนศรี	๑๓๐. นายอนง สวนเพชร	๑๕๓. นางกิงงวน พิศงาม
๑๒. นางประพิน ปะริเตนัง	๔๔. นายประภาศ คำใบ	๗๖. นายประกอบ ใจกล้า	๑๐๘. นายยัน บุญคำ	๑๓๑. นายพัสนี แจ่มใส	๑๕๔. นายสม พิศงาม
๑๓. นางเอน ทรงศรี	๔๕. นายสำรวย คำใบ	๗๗. นางจรัส แจ่มใส	๑๐๙. นางกัลยา ไพรพนาวัน	๑๓๒. นายพาน สังเกตกิจ	๑๕๕. นางทับ จำนวนค์ประโคน
๑๔. นางสุพรรณษา เป็นเครือ	๔๖. นางบุญล้อม หินจำปา	๗๘. นางจิตรา แจ่มใส	๑๑๐. นายสุเทียบ บุญคำ	๑๓๓. นางดี แจ่มใส	๑๕๖. นางประยูร ใหญ่เลิศ
๑๕. นางเอ็ด พันยา	๔๗. นางทองดี เฮงทิม	๗๙. นางนุชจรี สายบุตร	๑๑๑. นางชม บุราคร	๑๓๕. นายสาย แจ่มใส	๑๕๗. นายชอบ งามพร้อม
๑๖. นายอวบ แสงตน	๔๘. นายสมใจ สังข์โกมล	๘๐. นางสมจิตร สุขแสง	๑๑๒. นายล้วน แจ่มใส	๑๓๕. นายสุชาติ สายบุตร	๑๕๘. นายมงคล อุกประโคน
๑๗. นางยอน สมเย็น	๔๙. นางสาวศักดิ์ สายแก้ว	๘๑. นางปราณี สายบุตร	๑๑๓. นางสาวนุ สุขสาม	๑๓๖. นายนิจ สังเกตกิจ	๑๕๙. นายล้วน ทำนองดี
๑๘. นางชะคา พิงภูงา	๕๐. นายกฤษจกร เป้นประโคน	๘๒. นางอมพิศ กระแสนินทร์	๑๑๔. นางสาววย โสมะมี	๑๓๗. นางบัวแดง หาสุข	๑๖๐. นายสรรัชต์ เหลือล้น
๑๙. นางเนียม สังเกตกิจ	๕๑. นายภาพ ศรีย่า	๘๓. นายสง่า สายบุตร	๑๑๕. นายสมพงษ์ พันยา	๑๓๘. นางเพชรภาพร แจ่มใส	๑๖๑. นายสอน ภิรมย์นาค
๒๐. นางเพียร เจริญสวัสดิ์	๕๒. นายขาว โสมะมี	๘๔. นายสินธุ์ วันนา	๑๑๖. นางเกียรติ สายสู่	๑๓๙. นายประดิษฐ์ สายบุตร	๑๖๒. นายสมศักดิ์ สนิทประโคน
๒๑. นางทรัพย์ ปุยะติ	๕๓. นายคอย เสนาะเสียง	๘๕. นายทองมา คำวัง	๑๑๗. นางสมจิต กมลรัมย์	๑๔๐. นายอื่น ทองนำ	๑๖๓. นางเพชร เรียงทอง
๒๒. นางพวง แสงตน	๕๔. นายหิน มีมัน	๘๖. นายพูน เห็นงาม	๑๑๘. นางสาวพัตรา แจ่มใส	๑๔๑. นางสาวา พูลั่น	
๒๓. นายเสวย เรืองรอบ	๕๕. นางเปรี๊อ สยแก้ว	๘๗. นางทองใบ หล่าเพีย	๑๑๙. นางมิ่ง ทองนำ	๑๔๒. นางพิมพ์า จินดาศรี	
๒๔. นายเมือง ก้อนเพชร	๕๖. นางระเบียบ เชื้อมาก	๘๘. นายสอน เผ่าพันธุ์			
๒๕. นางทัศนีย์ ไชยหาญ	๕๗. นายบุญช่วย สมนึกคน	๘๙. นายบิน เห็นงาม			
๒๖. นายทองสา โสมวิเศษ	๕๘. นางทิพย์สุดา บุญถึง	๙๐. นายชมพู เกณรัมย์			
๒๗. นายมี พูนสabay	๕๙. นายเสมียน บุญถึง	๙๑. นายนาวัน วันนา			
๒๘. นางปวน คนตรง	๖๐. นางสมบุรณ์ ประกอบดี	๙๒. นางทศวรรณ นาคพิพัฒน์			
๒๙. นายประณาน บุญมา	๖๑. นายวิเชียร แจ่มใส	๙๓. นางบุตร อุคม			
๓๐. นายมูล จามิกรณ์	๖๒. นายสุเพียร เงามาม	๙๔. นางสมศรี นารี			
๓๑. นายรณชัย เรืองชาญ	๖๓. นางรัญจวน กนิ์กรณ์	๙๕. นางสมัย สมบุรณ์			
๓๒. นางที จามิกรณ์	๖๔. นายสวิง สายบุตร	๙๖. นางสมศรี สายราม			

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวชมพูนุท สมนึกคน
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นายคลรวี สีสอน
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจไตรรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com